

מראי מקומות - יבמות

עג:

א. ואסורין לאונן וכו'

ומבואר בגמ' דהמקור לזה הוא מהא דאתקש ביכורים למעשר, מה מעשר אסור לאונן, ה"ה ביכורים. אבל הרמב"ם (בכורים ג, ו) כ' "ומנין שהביכורים אסורים לאונן, שהרי נאמר בהן ושמתח בכל טוב, מכלל שהוא חייב לאוכלן בשמחה ולא באנינות, והאוכלן באנינות מכין אותו מכת מרדות". והק' הרדב"ז שם, למה אינו לוקה מלקות ארבעים, הרי אתקש למעשה, וכמו שאוכל מעשר באנינות מלקין אותו מלקות ארבעים, למה לא אמרי' כן גם בביכורים. ותני' דכיון דגלה הכתוב בביכורים ושמתח בכל הטוב, הרי לנו דאינו אלא עשה, וסיים ועדיין צריך תלמוד. וצ"ע, מנין לו להרמב"ם דהמקור לאיסור זה הוא מושמתח בכל הטוב, הרי בסוגיא כאן מבואר דמקור להאיסור אנינות בביכורים הוא מהא דהוקש ביכורים למעשה. וכ' הערוך לנו ליישב, ע"פ הא דלכאו' יש לעי', למה ס"ל לרבנן דהוקש ביכורים לתרומה לענין זרות, והוקש ביכורים למעשר לענין אנינות. וביאר ע"פ הא דאי' בפסחים (ב) דהק' על ר"ש דס"ל דבכורים מותרים לאונן, דהא כתיב ושמתח בכל הטוב, והשיב הגמ' דר"ש ס"ל דהאי לזמן שמחה הוא דאתי. וא"כ, י"ל דרבנן ס"ל דכיון דכתיב ושמתח בכל הטוב, זהו גילוי שיש להקיש בכורים למעשר לענין אנינות, אבל עיקר הטעם הוא באמת מקרא דושמתח, ולכן שפיר הביא הרמב"ם קרא זה (אולם הערל"נ לא פי' הא דלפי הרמב"ם פטור ממלקות [ולא הביא קו' זו], ולכאו' תירוצו אינו מיישב זה, דאף אם עיקר הקרא הוא מדכתי' ושמתח בכל הטוב, הא סכ"ס הא נכלל ג"כ בלאו דכתי' במעשה וצ"ע).

ב. מר מקיש ומר לא מקיש

פי' הריטב"א פלוגתתם, דת"ק ס"ל דאע"ג דודאי ביכורים נקראו תרומה, מ"מ איתקוש למעשר לחומרות אלו שיש במעשר שאינם בתרומה. אבל ר"ש ס"ל דלכל מילי קרינהו רחמנא תרומה, חוץ מן הדברים המפורשים בהם, דהיינו הבאת מקום וידוי.

ג. והיכן מוזהר על אכילתו וכו'

הק' תוס', הא בפסחים משמע דבאמת האזהרה היא מהא דלא בערתי ממנו בטמא, אבל בסוגיין משמע דאי"ז האזהרה, ולא תני'. וכ' המהרש"א, דרש"י שם בפסחים (ד"ה לא בערתי) תני' קו' תוס', דכ' "אזהרה נפקא לן בי' ביבמות בהערל", ולדבריו אה"נ, לא הי' כוונת הגמ' שם ללמוד אזהרה כלל מלא בערתי. וע' בספר המצוות להרמב"ם (סוף שורש ח), דכ' דלאו של לא בערתי ממנו הוא דוגמא של לאו שהלאו בא בצורה שלילית, דהיינו דלא הזהירה התורה בפירוש, אלא שהאדם אומר שלא עשה כך וכך, וממילא נלמד ממנו אזהרה. והק' הרמב"ן שם, איך אמר הרמב"ם דנלמד ממנו אזהרה, הרי מבואר בסוגיין דהגמ' עדיין מחפשת אזהרה, אף לאחר שאנו יודעין קרא דלא בערתי. וע' ברמב"ם בהל' מעשר שני (ג, א) דכ' "האוכל מעשר שני בטומאה לוקה שני' ולא בערתי ממנו בטמא, וכו'". והק' רעק"א בהגהותיו שם, הא בסוגיא ביבמות משמע דמקור המלקות הוא מקרא דלא תוכל לאכול, והיינו משום דלא בערתי אינו לאו, רק דרך וידוי, והניח בצ"ע. וע' במגילת אסתר בת"י השני דכ' לחדש דהרמב"ם פי' הגמ' כאן דלא כרש"י, אלא דהגמ' שאלה מנלן, והביא מר"ש דכתיב לא בערתי ממנו בטמא, בין שאני טמא והוא טהור ובין שאני טהור וכו', וזהו ישוב לשאלת הגמ' מנלן דלוקה על אכילת מ"ש טמא. וע"ז הק' הגמ' קושיא חדשה, והיכן מוזהר על אכילתו, דהיינו, באיזה מקום הוא מוזהר על אכילתו, ולא באיזה לאו, כמו שפי' רש"י. וע"ז תני' הגמ' דכאן כתיב לא תוכל לאכול בשעריך, ולהלן הוא אומר בשעריך תאכלנו, וכו', דהיינו דהאיסור הוא לאוכלו בטומאה בירושלים. אלא דהק' על מהלך זה, דא"כ מהי קו' הגמ' דהא טומאת הגוף בהדיא כתיב, מה שייך להק' כן, הרי זה לא נדון הגמ'.

ד. ולא הבא מכלל עשה עשה

כ' הערוך לנו דמכאן יש להק' על השיטות (רש"י בבכורות יב, תוס' בפסחים ג, והמהרש"א בשבת יד) דס"ל דהאוכל בתרומה טמאה חייב מיתה, שהרי הכא מפורש דליכא רק עשה, וצ"ע.